

8. Чухломин В.Д. Ценообразование на образовательные услуги с учетом факторов внутренней среды организации / В.Д. Чухломин // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – № 6. – С. 107-112.
9. Белый Е. М. Ценообразование на образовательные услуги в государственных вузах / Е.М. Белый, И.Б. Романова // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – № 3. – С.63-72.

*Олександр Редько, д. е. н., професор
Національний Центр обліку та аудиту
Національної академії статистики, обліку та аудиту
м. Київ, Україна*

ЩОДО МІСІЇ АУДИТУ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Небезпека бізнесу. Безпека бізнесу в Україні є поняттям досить химерним. Бізнес взагалі базується на ризиках в асортименті від інформаційних до фіскальних. Успішна вітчизняна бізнес практика спирається або на монопольне становище суб'єкта господарювання, або на отримання державних замовлень, або на використанні кримінальних бізнес-схем, особливо з відшкодуванням ПДВ. В цьому контексті виникає питання щодо «страхів» власників бізнес-процесів та їх предметного втілення в повсякденному господарювання. При цьому слід зважити, що «страхи» бізнесу різняться від рівня самого бізнесу, від сегменту економіки, від рівня політичного протекціонізму бізнесу. Певні дослідження інформаційних джерел свідчать про наступні основні вітчизняні загрози безпеки (її сучасному вітчизняному розумінні) для бізнесу (ранжування по ступеню зменшення) :

- викриття з боку держави кримінальних схем бізнесу;
- незаконне неповернення ПДВ з державного бюджету;
- рейдерське захоплення активів або самого бізнесу;
- шахрайство партнерів по бізнесу або найманого персоналу;
- неефективний менеджмент

Економічна безпека. З викладеного вище витікає розуміння безпеки бізнесу у сфері економіки у вигляді комплексу чинників, таких як :

- мінімізація податкового тиску;
- безперервність господарської діяльності та необмежена можливість розвитку бізнесу;
- збереження та постійне примноження активів та капіталу;
- максимальна прибутковість бізнесу;

- відсутність будь якої відповідальності перед третіми особами за управлінські рішення;
- гарантія прибутків (зверх прибутків) власникам (засновникам);
- безпечна (з точки зору повернення коштів) практика інвестування.

Протектори. На рівні пересічного підприємства «захисниками» бізнесу є:

- вищий виконавчий управлінський персонал;
- юрист фірми;
- головний бухгалтер фірми.

На рівні більш-менш розвинутих корпоративних систем, «захищають бізнес» перш за все:

- служба внутрішньої безпеки;
- юридична служба;
- служба внутрішнього аудиту;
- бухгалтерія.

При цьому рівень завдань і, відповідно склад «захисників», змінюється в залежності від ступеня загрози для бізнесу або від чинника – внутрішні загроза або зовнішня. Цікаво, що захист здійснюється зазвичай послідовно а не комплексно.

Засоби захисту. Набір захисних заходів має безліч варіантів, але, узагальнюючи сучасну вітчизняну практику в цій сфері, можливо виокремити певну їхню структуру:

- корупційна пропозиція носію загрози;
- адміністративний тиск на носія загрози;
- кримінальне вуалювання фактичного стану речей (перш за все у обліку);
- замовлення зовнішньої аудиторської перевірки з метою усунення ознак, що дадуть підставу носіям загрози для санкцій;
- дача хабара представниками суддівського корпусу.

Як бачимо, аудит (внутрішній або зовнішній) використовується як засіб усунення захисту від економічної небезпеки бізнесу.

Місія аудиту у суспільстві, задекларована Міжнародною Федерацією Бухгалтерів – *у наданні впевненості користувачам публічної фінансової звітності.*

Виникає *перше досить риторичне питання* – а при чому фінансова звітність до економічної безпеки суб'єкта господарювання? А нідочого! Фінансова звітність (особливо складена за Міжнародним стандартами фінансової звітності МФБ) не дає ані гарантій безпеки бізнесу, а ні ознак небезпеки для нього. Яскраве свідчення цьому – численні скандали з такою

звітністю у світі (від Енрону – Медофф Сек'юріті Груп), які продовжуються і до сього часу.

Друге питання – а хто є в Україні реальним користувачем фінансової звітності? ДКЦПФРУ або Держфінпослуг? Можливо, але виключно вибірково. ДПА? Ні. НБУ – так!. Власники чи засновник (або реальні хазяї)? Ні. Менеджмент? А він її створив сам. Профспілки? Ніколи. Ми вказали лише тільки на перелік користувачів, що наводиться у більшості перекладених закордонних підручниках з обліку та аудиту. А в житті?

Третє питання – а хто в Україні читає аудиторські висновки? А якщо і є такий унікум, то яка йому користь від висновку, що «*фінансова звітність в усіх суттєвих аспектах відповідає прийнятій концептуальній основі її подання та розкриття*», як це вимагають Міжнародні стандарти аудиту (МСА)? Як свідчать опитування, навіть для самих менеджерів ніякої користі від аудиторського висновку немає [1].

Де вихід та чи є він взагалі? На сьогодні слід чітко розуміти істину – аудит в українському бізнесоваристві, та у суспільстві взагалі, **не сприймається як реальна необхідність для цілей бізнесу**. На сьогодні український аудит у більшості своїй виконує роботи та надає послуги, які ставлять аудиторів на рівні з пересічним бізнесменом супротив держави. Тобто глобальний українській конфлікт інтересів «приватний бізнес-держава» спонукає аудиторів стати на один з боків конфлікуючих сторін, що суперечить базовим принципам аудиту: чесність, об'єктивність, конфіденційність, обережність, тощо.

Яка ж місія аудиту в Україні в ситуації, що склалася? Мабуть доцільно визначити її як «**забезпечення максимального зменшення рівня інформаційної невизначеності учасників бізнес процесів**». Тоді виникне наступне питання, а щодо чого слід зменшувати «інформаційну невизначеність»? Аналізуючи сучасну ситуацію, мабуть в якості предмета аудиторського судження слід визнати:

- перспективи безперервності діяльності замовника зовнішнього аудиту;
- ефективність менеджменту (для внутрішнього та зовнішнього аудиту);
- збереження активів та капіталу (для внутрішнього аудиту);
- достовірність даних обліку та фінансової звітності, що оприлюднюється;
- відсутність ознак шахрайства з боку найманого управлінського персоналу (внутрішній та зовнішній аудит).

Що дасть таке визначення місії аудиту? *По-перше*, воно збільшує розуміння прагматичної цінності результатів аудиту серед пересічно акціонера, управлінця, податківця чи ревізора КРУ. *По-друге*, воно надає більше практичної цінності самому результату аудиту, який може бути використаний для прийняття реального управлінського рішення менеджмен-

том або власником. *По-третє*, воно унеможлиблює індивідуалізацію формату аудиторського висновку для того чи іншого державного відповідного ринку послуг.

На нашу думку, аудит, як вид інтелектуального бізнесу, за своїм призначенням та результатами повинен бути максимально зрозумілим і «відстороненим» від будь яких учасників бізнес процесів та Держави, відповідальним за думку (судження) та орієнтованим на загальносуспільні інтереси. В цьому випадку в українського аудиту є реальне майбутнє.

Література:

1.А.К. Солодов. «Существенность в аудите. Взгляд финансового менеджера» www.audit-it.ru 2009 г.

*Василь Рудницький, д. е. н., професор
Львівська комерційна академія
м.Львів, Україна*

АУДИТ У СЕРЕДОВИЩІ ЕЛЕКТРОННОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ

XXI століття – це період інформаційних технологій, які охоплюють усі сфери діяльності людини. Постійне зростання потоку інформації потребує своєчасної її обробки та використання у процесі прийняття рішень. Особливо актуальними ці проблеми є для підприємств із великим обсягом інформації, в тому числі для аудиторських фірм.

Результатом проникнення інформаційних технологій у діяльність суб'єктів господарювання є формування в середині підприємства комп'ютерних інформаційних систем.

Особливо бурхливий розвиток комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій у 80-90 роках XX століття зумовив необхідність визначення шляхів створення ефективної методики аудиту в середовищі електронної обробки даних (ЕОД). До середини 80-х років провідні аудиторські фірми самостійно напрацьовували і використовували методики аудиту з допомогою великих універсальних ЕОМ, сфера використання яких була досить обмеженою. З розвитком мікрокомп'ютерної техніки виникли нові концепції організації та проведення аудиту і саме тому аудиторські організації різних країн почали друкувати вказівки щодо аудиту в середовищі ЕОД і техніки застосування власних комп'ютерів під час перевірок.

Цим питанням присвячені праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких слід відмітити М. Т. Білуху А. М. Кузьмінського, В. П. Завгороднього, В. І. Подольського, А. Романова, Б. Одінцева, Дж. Робертсо-